

Til

Klima- og Miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

14.02.2018
Deres ref.: 17/343

Re: Høring av endringer i rovviltforskriften – utvidelse av lisensfellingsperioden for ulv utenfor ulvesonen

Høringssvar

NOAH – for dyrs rettigheter sender med dette sitt innspill til høring av endringer i rovviltforskriften.

NOAH er imot de planlagte endringene av rovviltforskriften slik at perioden for felling av ulv utvides til 25. september - 30. april av disse hovedgrunnene:

1. Det er ikke sikret at lisensfelling ikke ville berøre valper og dermed stride mot yngletidsfredningen, eller at det ikke ville skytes genetisk viktige individer

Selv om Klima- og miljødepartementet (KLD) understreker i flere steder i høringsbrevet at en viktig forutsetning for forlengelse av lisensfellingsperioden utenfor ulvesonen er at det identifiseres etablering av ulvepar og valpekull før felling gjennomføres, unnlater KLD å utdype nærmere hvordan man skal ivareta at eventuelle reproduserende ulvepar blir oppdaget i god tid og at det unngås at drektige dyr eller dyr med valper felles. Det er etisk uholdbart å etablere en jakttid som risikerer å tangere med yngletidsperioden, og sette ekstra sårbare dyr i en utsatt situasjon.

NOAH vil her henvise til uttalelsen fra Rådet for dyreetikk om felling av ulv i yngletiden, publisert i februar 2017. Da vurderte KLD å forlenge fellingsperioden innenfor ulvesonen. Rådet for dyreetikk var tydelige på at fellingsperioden for ulv burde være fra og med 1. januar til og med 15. februar både innenfor og utenfor ulvesonen. Rådet understreket at «*Dagens praksis med felling av høydrektige dyr og dyr med unger bør opphøre for alle arter, fremfor å tillate det for nye.*»

I denne forbindelse vil NOAH gjøre oppmerksom på at under punkt 4 hevder KLD at departementet vil vurdere en endring i kommentarene til § 10 i rovviltforskriften ift. slutt-tidspunktet av lisensfelling utenfor ulvesonen som kan berøre valper, slik at det også fremkommer i kommentarene at dette slutt-tidspunktet bør være 15. februar dersom lisensfelling utenfor ulvesonen berører etablerte ulverevir. NOAH kan ikke se i høringsbrevet at KLD har gjort en slik vurdering. Vi mener at det er et saklig forslag som bør tas med i kommentarene og som burde være utgangspunktet i vurderingen av likt jakttid for ulv i og utenfor ulvesonen.

NOAH mener at prinsippet om yngletidsfredning bør tillegges overveiende vekt her. Selv om KLD og Miljødirektoratet (SNO) har lagt mye arbeid i overvåking og bestandsregistrering av ulv, er vi ikke overbevist om at dette «ivaretar tryggheten for at eventuelle reproduserende ulvepar utenfor ulvesonen blir oppdaget, slik at det kan tas nødvendige biologiske hensyn i slike tilfeller». Ulv beveger seg raskt over store områder på jakt etter mat. Det er ikke alltid mulig å skille med tilstrekkelig sikkerhet mellom en streifende ulv og en ulv som er på jakt etter mat for å ta vare på tisper som er med ulvevalper. Derfor er det nødvendig å sikre seg mot at alle ulver som befinner seg utenfor ulvesonen skytes ned inntil kvoten er oppfylt.

I tillegg er det vanskelig å forstå hvordan kan så overflødige hensyn som å redusere den administrative byrden av enkeltsøknader (som antas i høringsbrevet som konfliktdempende) begrunne en slik alvorlig krenkelse av prinsippet om yngletidsfredning. KLD har selv sagt i høringsbrevet at det er allerede gode rutiner på plass som mulighet til å sende inn søknader om skadefelling, for å håndtere situasjoner hvor det fra myndighetenes side vurderes å kreve en rask reaksjon. I slike situasjoner burde bruk av skadefelling være adekvat til formålet, istedenfor å utvide anvendelsen av lisensfelling for å "forebygge" mulige skader.

Den samme forutsetningen om tidlig identifisering bør gjelde for genetisk viktige ulver som uventet kan vandre inn i områder utenfor ulvesonen. KLD tar ikke engang opp dette viktige spørsmålet.

NOAH mener at det som minimum kreves en tidsbuffer for å samle inn tilstrekkelig data om ulvens opprinnelse og om ulven kan være genetisk viktig. Dersom myndighetene mener felling er nødvendig, bør skadefelling ses som et bedre virkemiddel enn lisensfelling fordi det i noe større grad sikrer den nødvendige tidsbufferen.

2. Rovdyrforvaltning bør ikke være «skyting i mørket»

I tillegg vil NOAH minne om at «en rask reaksjon» ikke kan være avgjørende i konfliktsituasjoner som kan oppstå mellom næringsinteresser og ulv. Rovdyrforvaltning bør ikke være et skudd i mørket, men det er nettopp den veien KLD har valgt å ta med dette forslaget. Ulven er kritisk truet i Norge og kan som hovedregel ikke felles. Da er staten i større grad forpliktet etter artikler 2 og 9 i Bern-konvensjonen og § 18 i naturmangfoldloven til å finne andre ikke-letale løsninger til mulige konfliktsituasjoner.

Videre hevder NOAH at det nåværende forslaget ikke har noen vitenskapelig grunnlag eller i det minste ikke er basert på de beste vitenskapelige dataene som er tilgjengelige. I denne forbindelse henviser vi til flere studier publisert i 2010-2018.¹ Vi vil spesielt henvise til den siste studien som

¹ Pimenta, V., Barroso, I., Boitani, L., & Beja, P. (2017). Wolf predation on cattle in Portugal: Assessing the effects of husbandry systems. *Biological Conservation*, 207, 17-26; Fernández-Gil, A., Naves, J., Ordiz, A., Quevedo, M., Revilla, E., & Delibes, M. (2016). Conflict misleads large carnivore management and conservation: brown bears and wolves in Spain. *PloS one*, 11(3), e0151541; Rigg, R., Find'o, S., Wechselberger, M., Gorman, M. L., Sillero-Zubiri, C., & Macdonald, D. W. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: lessons from Slovakia. *Oryx*, 45(2), 272-280; Karlsson, J., & Johansson, Ö. (2010). Predictability of repeated carnivore attacks on livestock favours reactive use of mitigation

ble publisert i januar 2018 i Plos ONE «*Killing wolves to prevent predation on livestock may protect one farm but harm neighbors*». ² Denne studien antyder, basert på resultatene fra feltforskning og undersøkelser og analyser av tidligere forskning, at skyting av ulv som forvaltningstiltak burde avbrytes, fordi skadene som dette forårsaker på ulv og husdyr oppveies ikke av fordeler.

Den omtalte studien sier at det ikke er noen tegn på funksjonell effektivitet av letale metoder for å forhindre husdyrstap fra ulvangrep, fordi det i tidligere studier ikke har vært tatt hensyn til romlige forhold. Analysen antyder at eventuelle potensielle gunstige effekter av letale inngrep lokalt ville bli kompensert av skadelige virkninger for nærliggende gårder i samme området. Hvis de små, lokale forbedringene ble ansett som biologisk, etisk eller økonomisk viktige for en gård, ville man også måtte innrømme de tilknyttede kostnadene til nærliggende gårder og den biologiske, etiske og økonomiske betydningen for disse gårdene. På grunnlag av det foreliggende beviset kunne studien derfor ikke konkludere med at felling som forebyggende forvaltningstiltak hadde den ønskede effekten av å hindre fremtidige tap av husdyr. I stedet oppdaget studien en potensiell spill-over effekt av de-predasjon fra en gård (der ulvene ble felt) på nærliggende gårder.

NOAH vurderer disse studiene å være viktige, og mener at de bør bli gjenstand for en bredere diskusjon om effektene av letale metoder for å forhindre skade og hvorvidt denne oppfatningen av effektivitet faktisk finner støtte i vitenskapelig forskning. Spesielt i lys av tap av omtrent 300 sau til angrep av en ulv i Hadeland/Totem i sommeren 2017, er det viktig å gjøre en grundig vurdering av hvilke forhold som bidro til slike omfattende skader (hvilke tiltak ble satt i gang umiddelbart etter angrep) og hva må man til for å unngå slike hendelser på best mulig måte (hvorvidt tilstedeværelse av stabile ulveflokker kunne potensielt bidratt til å unngå slike hendelser).

KLD som har det høyeste ansvaret for gjennomføring av rovviltforvaltning i Norge er forpliktet til å kontinuerlig evaluere sine egne handlinger og retningslinjer for å finne ut om de er effektive for å oppnå målene som er satt av samfunnet, og å rette opp eller avslutte dem hvis de blir funnet å være ineffektive. Dette krever kunnskapsbasert rovviltforvaltning og -politikk etter naturmangfoldloven § 8. NOAH anser kunnskapsbasert, fortrinnsvis ikke-letal forvaltning, også for å være den eneste forvaltningsmetoden som er konfliktdempende. Skyting i mørket – som ser ut å være den nåværende offisielle politikken - vil ikke bygge tillit blant allmennheten, særlig ettersom flertallet i norsk befolkning er sterkt imot bruk av letale metoder som hovedtiltak i rovviltforvaltning.

Vi anbefaler KLD å gå gjennom de henviste forskningsartiklene som gir en *state of the art*-oversikt over forskningsresultater om effektiv håndtering av konfliktsituasjoner mellom menneskelige (nærings)interesser og ulv. Det kommer tydelig fram i de ulike forskningsrapportene at skyting av ulv ikke er det mest effektivt og målrettet virkemiddel til å dempe konflikter, men kan til og med ha en motsatt effekt.

measures. *Journal of Applied Ecology*, 47(1), 166-171.

2 Santiago-Avila, F. J., Cornman, A. M., & Treves, A. (2018). Killing wolves to prevent predation on livestock may protect one farm but harm neighbors. *PloS one*, 13(1), e0189729

NOAH - for dyrs rettigheter, Dronningens gate 13, 0152 Oslo

Kontakt: register@dyrsrettigheter.no Tlf: 95 94 44 99

3. Det finnes ingen vurdering om den samlede belastningen for økosystemet og naturmangfoldet av forlengelse av lisensfellingsperioden

Lisensfelling utenfor ulvesonen bør være begrenset i tid ut fra den samlede belastningen som felling kan ha for økosystemet, uavhengig av om det gjennomføres innenfor eller utenfor ulvesonen, særlig med hensyn til de andre artene som i denne perioden er i gang med yngletiden.

Rådet for dyreetikk har i sin tidligere uttalelse om jakt og viltforvaltning (16. desember 2007) sagt at det bør gjennomføres undersøkelser og evalueringer av konsekvensene både av rettet avskyting og lengden på jakttiden, der de dyrevelferdsmessige konsekvensene er med. NOAH er enig i dette og mener at en evaluering av konsekvensene av forlengelse av fellingstiden er helt nødvendig før noen endringer i rovviltforskriften diskuteres. Uten et slikt kunnskapsgrunnlag er det ikke mulig å gjøre en helhetsvurdering av belastningen som økosystemet og de forskjellige arter blir utsatt for på grunn av forlengelse av lisensfellingsperioden.

Vi mener derfor at kunnskapsgrunnlaget for endringer ikke er tilstrekkelig og bør utvides for å sikre en forsvarlig viltforvaltning.

NOAH er ikke enig i forslaget om å begynne lisensfellingsperioden allerede i slutten av september. Vi mener at begrunnelsen er ikke faglig basert og de eneste hensynene gitt i høringsbrevet er «en mer enhetlig start av jaktperioden» og at det finnes «rom for en slik samordning». Dette betyr at jegerens interesser er blitt tillagt avgjørende vekt – interesser som et miljødepartementet bør være kritisk til ut fra hensynet om å i største mulig grad gi nødvendig ro til naturen og ville dyr.

4. Konklusjon

NOAH ser at det nåværende utkastet til endringer av rovviltforskriften er et ytterligere bevis på gradvis uthuling av beskyttelse av ulv utenfor ulvesonen. Det er et bekymringsfullt tegn på et ønske om å anvende lisensfelling i enda større grad hvor begrepet “skade” blir brukt svært løst slik at den minste sannsynligheten og det minste skadeomfanget kan begrunne felling av ulv. NOAH mener dette er strikk i strid med Bern-konvensjonen hvor kun kvalifisert skade, og ikke enhver skade kan begrunne anvendelse av unntak til felling av individer som tilhører vernede arter.

Særlig i vedtakene om felling av ulv i 2017 har KLD vist en forvrengt fortolkning av naturmangfoldloven ved å anta at det utenfor ulvesonen *per se* ikke finnes noen andre tilfredsstillende løsninger. Alle tilpasninger er i prinsippet oppfattet som uønskede pga. at det enten innebærer kostnader (det foreligger likevel ingen kostnads/fordel-analyser) eller at disse tilpasningene aldri kan være like effektive som felling av ulv (med målet å ikke ha noen ulv utenfor ulvesonen). NOAH mener at en slik fortolkning er klart i strid med § 5 i naturmangfoldloven og med Bern-konvensjonens artikler 2 og 9 – en tolkning som nærmer seg absurditet. Med en slik fortolkning har KLD tydeligvis forlatt marginene av skjønn og fleksibilitet som statene er gitt i henhold til Bern-konvensjonen, samt de juridiske grenser fastsatt av naturmangfoldloven.

NOAH er bekymret over KLDs intensjon om ikrafttredelse av forskriftsendringene allerede innen 1. april 2018. Vi vil påpeke her at ifølge miljøinformasjonsloven § 20 fjerde ledd skal det fremgå av begrunnelsen for avgjørelsen hvordan høringsuttalelser og andre innspill er blitt vurdert. Det betyr at KLD planlegger å gå gjennom alle høringsuttalelser, innføre mulige endringer, publisere sitt svar på uttalelser og å få forskriftsendringene offentliggjort innen en måned. NOAH mener det bør sikres at høringsinnspill vurderes grundig og materielt, ikke kun formelt.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter

v/

Siri Martinsen

Katrin Vels

Leder og veterinær

Jurist

Vedlagt:

Santiago-Avila, F. J., Cornman, A. M., & Treves, A. (2018). Killing wolves to prevent predation on livestock may protect one farm but harm neighbors. *PLoS one*, 13(1), e0189729.